

Ks. prof. zw. dr hab. Jan Kazimierz Przybyłowski
Kierownik Katedry Teologii Pastoralnej i Nauk Pomocniczych
na Wydziale Teologicznym
Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

RECENZJA

dorobku naukowego i książki habilitacyjnej

Zofia Kuźniewska:

Działalność charytatywna w archidiecezjach kruszwickim i włocławskim

diecezji kujawskiej i pomorskiej, s. 463

Włocławek 2014

Wykształcenie

Pani dr Zofia Hanna Kuźniewska uzyskała stopień zawodowy magistra na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie w 2000 roku i tam zdobyła również licencjat kanoniczny z nauk teologicznych. Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie historii został jej nadany uchwałą Rady Wydziału Nauk Historycznych i Społecznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie 26 kwietnia 2004 roku na podstawie obrony dysertacji doktorskiej pt.: *Ustalenie granic pomiędzy diecezją płocką a włocławską na przestrzeni dziejów* (studium historyczno-źródłoznawcze). Promotorem tej rozprawy był ks. dr hab. Witold Kujawski, a recenzje przygotowali: prof. dr hab. Bohdan Ryszewski z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie i ks. prof. zw. dr hab. Józef Mandziuk z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Zatrudnienie i działalność dydaktyczna

Pani dr Zofia Hanna Kuźniewska rozpoczęła pracę zawodową w Szkole Podstawowej Nr 17 w Płocku na stanowisku nauczyciela religii (1996-1997). Od 1997 roku kontynuowała pracę w Zespole Szkół Zawodowych Nr 6 w Płocku również na stanowisku nauczyciela religii (od 2007 r. szkoła zmieniła nazwę na Zespół Szkół Usług i Przedsiębiorczości im. Abpa Antoniego Juliana Nowowiejskiego; nazwa ta nadal obowiązuje). W międzyczasie od 1 października 2006 roku pracowała w Instytucie Filologiczno-Historycznym w Mławie należącym do Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Ciechanowie na stanowisku starszego wykładowcy, gdzie prowadziła następujące wykłady: nauki pomocnicze historii,

archiwistyka, metodyka nauczania historii, dziedzictwo kulturowe regionu, regionalizm w Polsce i Europie; a także wykłady monograficzne: granice kościelne na Mazowszu. Z powodu likwidacji tego wydziału od 1 października 2008 roku została zwolniona. Od roku 2008 Pani Z. Kuźniewska pracuje w Zakładzie Doskonalenia Zawodowego w Płocku.

Dorobek naukowy

Pani dr Zofia Kuźniewska rozpoczęła swoją drogę publicystyczną od wydrukowania artykułu pt.: *Kościół katolicki w Płocku w latach 1793-2003*, w: *Ziemia Zawkrzeńska*, t. 9, Mława 2005, s. 543-545. Poruszana w tym przyczynku problematyka została poszerzona w kolejnych publikacjach: *Sąsiedztwo diecezji płockiej i włocławskiej oraz problemy z tym związane*, w: *Studia Włocławskie*, t. 8, Włocławek 2005, s. 323-336; *Diecezja płocka i jej granice w czasach niewoli narodowej i w odrodzonej Polsce* w: *Ziemia Zawkrzeńska*, t. 11, Mława 2007, s. 17-27; *Granice diecezji płockiej w dokumentach Stolicy Apostolskiej*, w: *W mazowieckiej przestrzeni kulturowej*, Warszawa 2007, s. 17-32; *Sytuacja polityczna i jej wpływ na granice diecezji płockiej w XX wieku*, *Studia Mazowieckie*, Rok IV/X, Nr 3, 2008, s. 99-106; *Północno-wschodnia granica diecezji płockiej w przekroju historycznym*, w: *Mazowsze północne i jego sąsiedzi od średniowiecza do czasów współczesnych*, Ciechanów 2009, s. 91-104. 19; *Kościelne podziały administracyjne ziemi Dobrzyńskiej*, w: *Zapiski kujawsko-dobrzyńskie*, t. 29, Włocławek 2014, s. 27-44.

Drugi kierunek badań Habilitantki koncentrował się wokół poznawania i opisywania historycznych dziejów wybranych miejsc w Polsce. Ten dział został zapoczątkowany artykułem pt.: *Z dziejów Racięża w Polsce niepodległej*, w: *Ziemia Zawkrzeńska*, t. 9, Mława 2005, s. 201-209. Pani Doktor powróciła do tej tematyki w roku 2011, opracowując kolejne problemy: *Kościelne dzieje Kłobi Małej czyli Kłóbki*, Płock 2011, s. 231. Następne publikacje to: *Z dawnych dziejów w Chociszewie*, Płock 2012, s. 162; *Z dziejów parafii Świętego Floriana w Proboszczewicach*, Płock 2013, s. 222; *Z dziejów parafii św. Stanisława Kostki w Płocku*, Płock 2013, s. 87; *Kościelne dzieje Dobrzyń nad Wisłą*, s. 201, Płock 2014; *Parafia św. Mikołaja w Gąbinie*, w: *Studia Płockie*, t. XLI/2013, s. 227-241.

W trzecim obszarze badań znajdują się opracowania dotyczące wybranych organizacji i ich działalności. Sytuują się tutaj następujące artykuły: *Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Ciechanowie i jej rola w kształceniu młodzieży*, w: *Możliwości i ograniczenia kształcenia ustawicznego. Studium monograficzne*, Płock 2008, s. 401-405; *Zespół Szkół Usług i Przedsiębiorczości im. Abpa A. J. Nowowiejskiego w Płocku*, w: *Płock od A do Z w tysiącletnich dziejach*, Płock 2010, s. 563-565; *Z dziejów opieki charytatywnej w diecezji kujawsko-pomorskiej. Szpitale wiejskie w dekanacie włocławskim*, w: *Studia włocławskie*, t.

14, Włocławek 2012, s. 529-538; *Budynki szpitalne na terenie diecezji włocławskiej (Kujawy)*, w: *Ateneum Kapłańskie*, t. 161, z. 2(627), wrzesień-październik 2013, s. 300-315; *Z dziejów zakładów opiekuńczych we Włocławku* w: *Lux ex Silesia*, s. 415-430; *Zakładanie i utrzymywanie szpitali kościelnych na Kujawach*, w: *Ateneum Kapłańskie*, t. 163, z. 2(633), wrzesień-październik 2014, s. 332-334; *Opieka charytatywna Kościoła w dekanacie bobrownickim Ziemi Dobrzyńskiej do początku XIX w.* (oddany do druku).

Pani dr Zofia Kuźniewska zajmowała się także historią zakonów i zasłużonych, znanych osób: *Benedyktyni w Płocku*, *Studia Mazowieckie*, Rok IV/X, Nr 4, 2008, s. 131-140; *Zakony Żeńskie w diecezji płockiej*, w: *Płock od A do Z w tysiącletnich dziejach*, Płock 2010, s. 552-554; *Kobiety ziemi płockiej w wojnie polsko-bolszewickiej*, w: „List do Pani” Nr 7/8:2011, s. 20-21; *Pamiętać o przodkach powinniśmy... Wspomnienie o Adamie Bojanowskim*, w: „Notatki Płockie”, październik-grudzień 2007, s. 19-22; *Działalność opiekuńczo-wychowawcza ks. Prał. dr Ignacego Leonarda Lasockiego*, w: *Ziemia Zawkrzeńska*, t. XV, Mława 2011, s. 27-36. Historie tworzą konkretni ludzie, dlatego poznanie dziejów zakonnych i wyróżnienie szczególnie zasłużonych osób pozwala odkryć prawdziwe bogactwo pozostawionych przez nich dzieł.

Na podstawie powyższego zestawienia obszarów badawczych można prześledzić zarówno rozwój naukowy Habilitantki, jak również zapoznać się z jej dojrzałymi opracowaniami naukowymi z zakresu historii. Analiza publikacji Autorki pokazuje, że oprócz permanentnego doskonalenia umiejętności prowadzenia badań historycznych widać wyraźnie jej teologiczne ukierunkowanie. Objawia się to zarówno w tematyce omawianych zagadnień, jak też w stosowanej metodyce. To niełatwe zadanie łączenia historii z zagadnieniami z zakresu teologii wymagało od Autorki dokonania swoistej kategoryzacji poruszanych problemów badawczych. Habilitantka konsekwentnie tak dobierała tematy kolejnych dociekań, aby wyraźnie wyodrębniły się wskazane powyżej obszary badań naukowych.

Prace opublikowane przez Panią dr Zofię Kuźniewską należą w większości do dziedziny historii Kościoła w diecezji płockiej i włocławskiej, ale uwzględniają także czasy współczesne, które tworzą najnowszą historię. Należy jednak zaznaczyć, że według starożytnej maksymy historia tak najdawniejsza, jak i najnowsza może być nauczycielką życia (*historia est magistra vitae*). Z tej racji badania historyczne powinny zajmować się nie tylko przeszłością, ale też teraźniejszością i przyszłością, gdyż każdy czas wybiega w przyszłość. Stąd w badaniach Habilitantki znalazło się miejsce dla badań historycznych dotyczących również aktualnej sytuacji Kościoła w Polsce ukazanych na przykładzie wybranych parafii i uświęconych tradycją miejsc. Można więc powiedzieć, że Autorka

stosowała w swoich badaniach zasadę wywodzącą się z prawa: *lex prorspicit, non respicit* (prawo przewiduje naprzód, a nie wstecz). Prowadząc badania w perspektywie historii otwartej na przyszłość Habilitantka weszła swoimi badaniami na teren teologii pastoralnej, czyli praktycznej, będącej nauką refleksją o codziennym wzrastaniu Kościoła w kontekście historii (Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis*, 57).

W ogólnej ocenie dorobku naukowego podkreślić należy, że treści publikacji dr Zofii Kuźniewskiej mają różną wartość po względem merytorycznym, ale łączy je walor historyczno-praktyczny. Każdy z tych artykułów stanowi zamkniętą całość, czyli jest dobrze skonstruowaną odpowiedzią na konkretne pytanie badawcze. Habilitantka przedstawiła w swoich artykułach ważne tezy, które z powodzeniem można potraktować jako punkt wyjścia do dalszych badań, zwłaszcza w praktycznym wymiarze. Przedstawione publikacje świadczą o tym, że Kandydatka przez lata zajmowała się zagadnieniami z zakresu historii Kościoła, analizując je w rozmaitych aspektach. Można więc tu mówić o dobrze przemyślanych planach badawczych, które były konsekwentnie realizowane. Należy również dodać, że dotychczasowy rozwój naukowy dr Zofii Kuźniewskiej daje gwarancję, że do listy już wydanych publikacji będzie dodawać nowe, twórcze i oryginalne prace naukowe.

Podkreślić także trzeba dbałość Habilitantki o popularyzację tematyki historyczno-kościelnej. Świadczą o tym jej referaty wygłoszone na sympozjach, które zostały opublikowane i udostępnione szerszemu kręgowi odbiorców. Do najważniejszych wystąpień sympozjalnych Habilitantka zaliczyła następujące: Instytut Filologiczno-Historycznym w Mławie. – 18.01.2005 r. Referat: *Z dziejów Racięża w Polsce niepodległej*, w: *Ziemia Zawkrzeńska*, t. 9, Mława 2005, s. 201-209; Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Ciechanowie - 14.03.2006 r. Referat: *Granice diecezji płockiej w dokumentach Stolicy Apostolskiej*, w: *W mazowieckiej przestrzeni kulturowej*, Warszawa 2007, s. 17-32; Towarzystwo Naukowe Płockie - 10.10.2007 r. Referat: *Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Ciechanowie i jej rola w kształceniu młodzieży*, w: *Możliwości i ograniczenia kształcenia ustawicznego. Studium monograficzne*, Płock 2008, s. 401-405; Instytut Filologiczno-Historyczny w Mławie, filii Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Ciechanowie - 29.05.2007 r. Referat: *Północno-wschodnia granica diecezji płockiej w przekroju historycznym*, w: *Mazowsze północne i jego sąsiedzi od średniowiecza do czasów współczesnych*, Ciechanów 2009, s. 91-104; Towarzystwo Naukowe we Włocławku - 19.04.2013 r. Referat: *Kościelne podziały administracyjne ziemi Dobrzyńskiej*. w: *Zapiski kujawsko-dobrzyńskie*, t. 29, Włocławek 2014, s. 27-44; Zespół Szkół im. Stanisława Staszica - 19.03.2012 r. Referat: *Parafia św. Mikołaja w Gąbinie*, w: *Studia Płockie*, t.

XLI/2013, s. 227-241; Towarzystwo Naukowe Płockie – 12.03.2015 r. Referat: *Opieka charytatywna Kościoła w dekanacie bobrownickim Ziemi Dobrzyńskiej do początku XIX w.* (oddany do druku).

Ta wielowymiarowa działalność Pani dr Zofii Kuźniewskiej sprawiła, że mogła ona dobrze przygotować się do napisania książki habilitacyjnej, która jest kompendium wiedzy na temat historycznie ujętej działalności charytatywnej w diecezji kujawskiej i pomorskiej.

Ocena książki habilitacyjnej

Uwieńczeniem całości dotychczas prowadzonych badań jest książka habilitacyjna pt.: *Działalność charytatywna w archidiakonacie kruszwickim i włocławskim diecezji kujawskiej i pomorskiej*, s. 461, Włocławek 2014.

Pani dr Zofia Kuźniewska postawiła sobie bardzo ambitne zadanie poznawcze, aby ukazać w pierwszym rzędzie różnorodność form działalności charytatywnej. Temu służy przedstawienie ich historii przenikania na grunt diecezji kujawskiej i pomorskiej, a także celów i form organizacyjnych oraz sposobów prowadzenia konkretnej działalności charytatywnej. Autorkę interesowała skala oddziaływania charytatywnego Kościoła przez członków poszczególnych zakonów, fundacji, bractw, stowarzyszeń i konkretnych osób duchownych i świeckich. Habilitantka wyraźnie i konsekwentnie określiła też problematykę szczegółową, gdyż jako historyka interesuje ją: w jakiej formie Kościół próbował prowadzić działalność charytatywną w ówczesnych uwarunkowaniach? Jakie było nastawienie hierarchii kościelnej wobec działalności charytatywnej osób świeckich? Jakie były formy, cele i owoce działalności charytatywnej Kościoła w diecezji kujawskiej i pomorskiej?

W pracy na początku zamieszczony został spis treści w języku polskim (s. 5-8) i angielskim (s. 9-12), i wykaz skrótów (s. 13). Po klasycznym, pod względem formalnym i merytorycznym, *Wstępie* (s. 14-20), który doskonale wprowadza w główne tezy pracy i wynikające z nich zagadnienia pomocnicze (dobry *Wstęp* tworzy „właściwy klimat” dla zagłębienia się w treść pracy), Autorka przedstawiła w siedmiu rozdziałach wyniki swoich badań naukowych. Korpus pracy wieńczy *Zakończenie*, które zawiera syntetycznie ujęte wnioski (s. 413-416). Po nim znajduje się *Bibliografia* (s. 417-445), a całość zamyka *Summary* (s. 446-448), po którym zamieszczone są indeksy: osób (s. 449-458), miejscowości parafialnych ze szpitalami (s. 459-462), miejscowości parafialnych bez szpitali (s. 463). Chciałbym w tym miejscu podkreślić przede wszystkim precyzyjność nazewnictwa w całości pracy. Autorka konsekwentnie realizowała wyznaczone zadania poznawcze i starała się zachować dokładność metodyczną. Wyniki merytoryczne potwierdzają wysoką jakość prowadzonych badań. Jako walor pracy docenić należy dbałość Autorki o uściślenie

terminologiczne zarówno we *Wstępie*, jak i w rozdziale pierwszym. Dzięki temu czytelnikowi łatwiej jest zapoznawać się z treścią rozprawy. Rola poczynionych przez Kandydatkę objaśnień tych pojęć staje się szczególnie widoczna, gdy Autorka, posługując się nimi w dalszych rozdziałach, ukazuje ich wzajemne związki treściowe. W trakcie prowadzonych wywodów Pani dr Zofia Kuźniewska, wzbogacając treściowo wspomniane pojęcia i używając ich w różnych kontekstach, doprowadza do ich pełniejszego wyjaśnienia.

W ogólnej ocenie merytorycznej podkreślić należy, że kompozycja planu jest przejrzysta, a ujednolicona intytulacja ułatwia czytelnikowi dobrą orientację w zagadnieniach głównych i szczegółowych. Habilitantka w swojej pracy potwierdziła umiejętność asocjacyjnego komponowania problemów badawczych o charakterze fundamentalnym i szczegółowym. Świadczy o tym przede wszystkim konstrukcja kompleksu zagadnień analizowanych w dysertacji, która została podporządkowana zamysłowi merytorycznemu i funkcjonalnemu wobec tematu i jest spójna wewnątrznie, i logiczna. Temat pracy został właściwie rozwinięty i wyczerpująco przedstawiony jest główny problem badawczy. Autorka rozprawy właściwie wykorzystywała zebrany materiał bibliograficzny i potrafiła z poszczególnych pozycji zgromadzonych źródeł wypreparować problemy istotne dla zrealizowania zadań badawczych. W całości zgromadzonego materiału podkreślić należy wartość tekstów archiwalnych, które stanowią prawdziwe bogactwo recenzowanej pracy.

Wysoki poziom pisarki, wykorzystane bogate słownictwo, a także umiejętność ujednoczenia tekstu świadczą o zdolnościach semantycznych Autorki. Ponadto wnikliwość analiz i zwięzłość wniosków sformułowanych przez Habilitantkę pokazują jej duże możliwości prowadzenia samodzielnych, naukowych badań historycznych i teologicznych. Docenić także należy u Habilitantki umiejętność wyrażania własnych opinii i formułowania oryginalnych ich uzasadnień.

W swojej pracy habilitacyjnej z historii Kościoła Autorka zastosowała metodę historyczną, którą najkrócej można określić jako sposób badania dziejów człowieka społecznego i jego aktywności wyrażonej w konkretnych wytworach społecznych, kulturowych, czy religijnych. Źródłem dla badań historiograficznych są wszelkie „produkty” działalności ludzkiej rozumianej jako *actus humanus*. Dzięki badaniom historycznym te źródła można odkrywać, opisywać (analizować), krytycznie oceniać, porównywać. Historyk ma najczęściej do dyspozycji źródła pisane (archiwa, biblioteki) lub niepisane (przedmioty, tradycje, obyczaje). Ponadto źródła historyczne mogą być bezpośrednie (nieintencjonalne wytwory powstałe przy okazji codziennej działalności człowieka) lub pośrednie (wytwory

świadomie stworzone w celu upamiętnienia działalności człowieka, np. kroniki, pamiętniki, dokumenty).

W metodzie historycznej występuje kilka etapów. Najpierw należy przeprowadzić kwerendę (szukanie i porządkowanie źródeł - heurystyka), następnie krytycznie je zanalizować. Analiza i krytyka źródeł może być zewnętrzna (erudycyjna), lub wewnętrzna – interpretacyjna (hermeneutyka). Trzeci etap to synteza faktów, które zostały zrekonstruowane na podstawie źródeł (połączenie i włączenie tych faktów w ciąg dziejów). Skrótowno można więc powiedzieć, że w metodzie historycznej występują trzy etapy: heurystyka, hermeneutyka, synteza historyczna.

W ocenie metodologicznej należy wyraźnie podkreślić, że Autorka prawidłowo zastosowała metodę historyczną do swoich badań o czym świadczy końcowy efekt całej pracy. Habilitantka konsekwentnie realizowała trzy etapy metody historycznej. Zdaniem Recenzenta zabrakło jednak we *Wstępie* obszerniejszego wyjaśnienia metodologicznego, co w pracy habilitacyjnej stanowi wartość dodaną, gdyż nie jest to już pierwsza próba umiejętności badawczych początkującej adeptki nauki.

Recenzowana praca ma charakter opisowy z odwołaniem się do źródeł pochodzących z zasobów archiwów kościelnych (s. 16). Wartość syntezy historycznej zależy jednak nie tylko od jakości opisu i zastosowanego sposobu wyjaśniania, ale także od rozumienia i wartościowania. W rozumieniu chodzi o uchwycenie racjonalności badanych faktów przez powiązanie ich z szerszym kontekstem uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych. Autorka wykazała się w swoich analizach opisowych dobrą znajomością reguł rozumienia badanych faktów i potrafiła powiązać działalność charytatywną z historycznym kontekstem wewnątrzkościelnym i z oddziaływaniem zewnętrznym (uwarunkowania społeczno-kulturowe). W pracy można dostrzec również elementy wartościowania opisywanych faktów. Autorka potrafiła krytycznie oceniać działalność charytatywną w oparciu o podstawowe kryteria jej eklezjalności, a jednocześnie kierując się intuicją historyka i teologa, umiała interpretować wpływ bodźców wewnętrznych i zewnętrznych na sposób organizacji działalności charytatywnej.

W końcowej ocenie podkreślić należy, że zawartość merytoryczna całej pracy i porządek formalno-metodologiczny świadczą o wysokich umiejętnościach Habilitantki do prowadzenia krytycznej refleksji nad historią Kościoła, której efektem jest refleksyjnie ujęta praktyka kościelna w zakresie działalności charytatywnej. Wykazała się przy tym dobrą znajomością

teorii i praktyki teologicznej, a dobry warsztat metodyki historycznej świadczy o jej wysokich kwalifikacjach naukowych do prowadzenia badań w zakresie teologii historii. Należy także podkreślić, że badania, jakie przeprowadziła Pani dr Zofia Kuźniewska mają pionierski charakter, dlatego do jej pracy będą musieli się odwoływać historycy i pastorałści zgłębiający problem działalności charytatywnej w diecezji kujawskiej i pomorskiej.

Ocena ogólna

Z przeprowadzonej analizy dorobku naukowego wynika, że Pani dr Zofia Kuźniewska konsekwentnie rozwijała swoją pracę badawczą w oparciu o solidne podstawy metodologiczne. Rozkwit publikacji, po uzyskaniu stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie historii, potwierdza zdobycie przez Habilitantkę odpowiedniego warsztatu naukowego. Nabyte kompetencje wymagają nieustannego doskonalenia metod pracy naukowej, a także zdobywania nowej wiedzy. Pani Doktor starła się korzystać z możliwości poznawania nowych źródeł historycznych i literatury podczas prowadzenia bardzo solidnej kwerendy naukowej. Dawała ona Kandydatce szanse zetknięcia się z nowymi ludźmi, poznania nowych środowisk i pozyskania cennych źródeł informacji o nich.

Element poznawczy musi być jednak ściśle związany z praktycznym. Dlatego historyk i teolog (w takich zakresach Habilitantka prowadzi swoje badania naukowe) powinien czynnie angażować się w popularyzowanie wiedzy historycznej i teologicznej, i wykorzystywanie jej w pracy dydaktycznej i pedagogicznej. Przedstawiony do recenzji dorobek naukowy świadczy o tym, że Habilitantka potrafi spożytkować umiejętności metodyczne w praktyce badawczej, a także poprzez aktywność sympozjalną przekazywać szerokim kręgom odbiorców swoją wiedzę z zakresu historii i teologii. Zdobyte doświadczenie i kwalifikacje teologiczno-historyczne Pani dr Zofia Kuźniewska wykorzystwała w przygotowaniu dysertacji habilitacyjnej. Oceniając ją całościowo można dostrzec i dowartościować jej duże walory merytoryczne i formalne, i podkreślić należy nowatorski charakter przeprowadzonych badań.

Z przeprowadzonej analizy dokonań na polu historycznym i teologicznym Habilitantki wyłania się klarowny obraz jej uprawnień i kwalifikacji naukowych. Pani Doktor potrafiła wykorzystać różnorodne możliwości pogłębiania i poszerzania wiedzy teologicznej i historycznej. Biorąc pod uwagę całość dotychczasowego dorobku Habilitantki można, z dużą dozą prawdopodobieństwa, przypuszczać, że wskazane w recenzji elementy polemiczne zmobilizują ją do dalszego doskonalenia warsztatu badawczego i poszerzania kompetencji teologiczno-historycznych.

Podsumowując przeprowadzoną ocenę dorobku naukowego i pracy habilitacyjnej, stwierdzam, że Pani dr Zofia Kuźniewska spełnia wymogi samodzielnego pracownika naukowego określone przez *Ustawę o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki*. Dlatego występuję do Rady Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z wnioskiem, aby Pani Zofia Hanna Kuźniewska została dopuszczona do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.

Warszawa, dnia 14 grudnia 2015 roku

Ks. prof. zw. dr hab. Jan Przybyłowski

